

TİCARETTE TEKNİK ENGELLER İNTERNET SİTESİNDE KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN SORULAR

Genel Değerlendirme

1. Görev yaptığınız ülkede;
 - a) Standartlar
 - b) Teknik Düzenlemeler
 - c) Akreditasyon
 - d) Ürün güvenliği / güvenilirliği
 - e) İthalat Denetimi
 - f) Piyasa Gözetim Denetimi (teknik düzenlemelere ilişkin)

konularındaki yetkili kurum ve kuruluşlar, iletişim bilgileri (internet sitesi vb) nelerdir?

İran'da piyasaya arz edilen ürünlerin standartlarının belirlenmesi ve denetimi aşağıda kurumlarca yapılmaktadır.

- Bitki, tohum, vb. ürünlerde piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu kurum Tarım Seferberliği Bakanlığı'na bağlı Bitki Sağlığı ve Güvenliği Kurumu,
- Gıda, ilaç, hijyen ve kozmetik ürünlerindeki piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu Sağlık Bakanlığı'na bağlı Gıda ve İlaç Kurumu,
- Çeşitli canlı hayvan, işlenmemiş et ürünleri, hayvan spermi, damızlık yumurta, hayvansal aşı, ilaç dezenfektanlar, özel hayvan yemlerinde piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu denetleyici kurum Tarım Seferberliği Bakanlığı'na bağlı Veterinerlik Kurumu,
- Standart kapsamındaki ürünlerde ise İran Ulusal Standart Kurumu'dur.

İran'da piyasaya arz edilen ürünlerin ülke içindeki üretim veya ithal edilen ürünlerin standartlarının oluşturulması ve denetiminden İran Standartlar ve Sanayi Araştırmaları Kurumu (ISIRI) sorumludur. Bahsekonu Kurumun sitesine [bağlantıdan](#) ulaşılabilmektedir.

ISIRI tarafından “Ülkeye İthal Edilen Ürünlerin Uyması Gereken Zorunlu Standartlar” isimli bilgi notu Farsça olarak yayınlanmış olup, bilgi notu ekinde zorunlu standartlar GTİP'lere ilişkin olarak açıklamaları bir şekilde yayınlanmıştır. Oldukça hacimli olan listedeki GTİP'lere ilişkin Müşavirliğimize ulaşılması durumunda gerekli bilgilendirme yapılabilecektir.

Uyulması gereken zorunlu standartlara ilişkin genel açıklamalar aşağıda sunulmaktadır.

- 1- Tüm koruyucu içeren gıdalar, belirlenmiş zorunlu standartlara tabidir.
- 2- Traktör, zirai makineler, vinç ve çekiciler için zorunlu standartlar bulunmamaktadır.
- 3- Maden ve yol yapımında kullanılan makinelere ilişkin yedek parçalarda da standartlara uyum zorunluluğu bulunmamaktadır.
- 4- Testi yapılamayan ürünlerin kendi ülkesinde almış olduğu sertifikalar doğrultusunda (Certificate of Inspection – COI) İran'a ithaline izin verilmektedir.
- 5- Test süreci uzun süren ürünler için gümrüklerde oluşabilecek yığılmaların önlenmesi amacıyla üretici ülkelerdeki denetimi yapılmış sertifikaların (Certificate of Inspection – COI) bulunması yeterlidir.

- 6- Enerji tüketimi ve verimliliğini belirleyen etiketlerin, listede bulunan elektrikli tüm cihazlarda bulunması zorunludur. Bahsekonu etiketlerin üretici firmalar tarafından üretim yerindeki standartlar doğrultusunda yapıştırılmış olması zorunludur. Ayrıca, sertifikaların yalnızca A ve B enerji sertifikası olması gerekmektedir.
- 7- Standartların değerlendirilmesinde milli ve uluslararası standartların bulunmaması halinde üretici veya üreticinin bulunduğu ülkenin standartları veya beyanları ithalat işlemi esnasında gözönüne alınmaktadır.

İran, DTÖ üyesi değildir.

2. Görev yaptığınız ülkede;

- a) Standartlar
- b) Teknik Düzenlemeler
- c) Akreditasyon
- d) Ürün güvenliği / güvenilirliği
- e) İthalat Denetimi (teknik düzenlemelere ilişkin, sürece ilişkin, yetkili birimler hakkında)
- f) Piyasa Gözetim Denetimi (teknik düzenlemeler, süreç, birimler hakkında)

konularındaki mevzuat ve mevzuata ulaşılabilecek internet adresleri (DTÖ bildirimleri dışında) nelerdir?

1932 tarihli Dış Ticaret Tekeli Kanunu'nun (FTMA) düzeltildiği şekliyle 1. Maddesine göre İran'da dış ticaret devlet tekeline aittir. 3. Maddeye göre ise devlet ithalat ve ihracat sürecine doğrudan girmez ve bu nedenle belli koşullar altında bu hakkını kişi ya da firmalara kullanabilir. Böyle bir tekel doğrultusunda, 1993 tarihli İhracat İthalat Yönetmeliği ürünleri şu üç başlıkta sınıflamıştır:

- İhracatı veya ithalatı ruhsat gerektirmeyen, izin verilebilir ürünler.
- İhracatı veya ithalatı ruhsat gerektiren, koşula bağlı ürünler.
- İhracatı veya ithalatı yasak ürünler.

Örneğin, gıda, içecek, kozmetik ve sağlık ürünlerinin ithalatı Sağlık Bakanlığı'nın ruhsatını gerektirmektedir. Bazı ürünler için Tüketicinin Korunması Kurumu'nun ithalat ruhsatını edinmek gerekirken, belli bazıları ise zorunlu fiyat sabitlemesine tabidir. İthalatı yasak ürünler ise bazı lüks kalemler, alkol, uyuşturucu, domuz, silah ve mühimmat, kumar aletleri, hava kameraları, radyo vericileri ve ahlaka aykırı eşya ve malzemeler vb.'dir. FTMA'ya göre hükümet zaman zaman belli ürünlerin ihracatını veya ithalatını yasaklayabilir. Buna ilave olarak, ticari amaçlarla ihracat ve ithalat faaliyetleri ile meşgul olabilmek için İran Ticaret, Sanayi ve Madenler Odası'nca çıkartılan-onaylanan ve yıllık olarak yenilenecek bir ticari kart gerekmektedir. Dahası, ithalatçıların siparişlerini Bakanlığa tescil ettirmeleri, İran Merkez Bankasından da döviz tahsisi aldıktan sonra ithalat işlemine başlamaları gerekmektedir.

İran'da üretilen birçok ürünün ihracatında izne gerek bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bazı ürünler için ihracatçının, ilgili makamlardan ihracat bazında izin alması gerekmektedir. Mal ihracatında aslında herhangi bir gümrük vergisi bulunmamakta ve CBT de alınmamaktadır. Bununla birlikte bazı dönemlerde hammadde olarak kullanılan bazı madenler gibi ürünlerin ülkeden çıkışını caydırmak veya bazı ürünlerde de piyasayı düzenlemek amacıyla ihracat

vergisi veya kısıtlaması/yasaklaması uygulamasına gidildiği görülmektedir. Bazı dönemlerde ürün ihracatı yasaklanabilmekte, bazen de ihracatta referans fiyat uygulamasına gidilmektedir.

Halen İran'ın ABD Yaptırımlarının 2018 yılı içinde devreye alınmasının ardından ülkeden döviz çıkışını engellemek amacıyla ithalata konu ürünleri gruplandığı, bir grup ürünün ithalini yasakladığını, bir grup ürün için ise farklı kurlardan döviz tahsisi ettiği bilinmektedir. Ürün listeleri sürekli güncellendiğinden, ürün gruplarına ilişkin güncel bilgilere Müşavirliğimizin internet sitesinde bulunan <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/iran/raporlar/musavirlik-raporlari> bağlantısındaki "İthalat ve Kambiyo Düzenlemeleri" kısmından erişilebilmektedir.

Dış ticaretteki uygulamaların ve alınan kararların şeffaflığı ve yeknesaklığı konularında sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin, 2016 yılının ikinci yarısından bu yana ilaç, kozmetik, gıda ve bazı tekstil ürünlerinde İran'daki ithalatçıların Türkiye'den yapacakları ithalata yönelik izinlerinin süresi uzatılmamakta veya yeni belge verilmemektedir. Söz konusu keyfi uygulamaya ilişkin İran makamlarınca tatmin edici bir açıklama yapılmamaktadır.

Bir başka örnek de tekstil sektöründe yaşanmaktadır. 6 Eylül 2016 tarihinde onaylanan ve 9 Ekim 2016 tarihinde tebliğ edilen "İran'da Konfeksiyon Ürünleri Satışı Yapan Şirketler İçin Düzenleme Genelgesi" uyarınca:

1. İran'a ihracat yapmak isteyen yabancı şirketlerin, ülkede bulunan temsilci veya şubeleri ile resmi distribütörlük anlaşması imzalayıp, mezkur belgeyi bağlı olduğu Ticaret Odası, Dışişleri Bakanlığı ve İran'ın o ülkede faaliyet gösteren dış temsilciliklerinde onaylatması ve onaylı belgenin ruhsat almak için İran Esnaf Odası'na sunması gerektiği bildirilmiştir.
2. İran Esnaf Odası tarafından verilen ruhsat ilk aşamada 2 yıllık olup, bu süre uzatılabilmektedir. Her ürün için bir GTİP kodu belirlenmekte olup, sözkonusu kod ürünün gümrüklerden ithali anından satışına kadar olan vergi denetiminin yapılması için belirlenmiştir.
3. Bahsekonu Genelge, yabancı bir firmanın sözkonusu ürünlerde ithalat yapabilmesi için ithalat miktarının belirli bir kısmını ya İran'daki üreticilere vereceği sipariş ile tedarik etmesini veya İranlı temsilcisi ile ortak ya da tek başına İran'da üretim tesisi kurarak ilk 2 sene için ithalat miktarının %20'sini İran'da üretmesini ve sözkonusu üretimin %50'sini başka bir ülkeye ihraç etmesini zorunlu kılmıştır. Ayrıca, 3. yıldan itibaren her yıl için İran'da üretim miktarında %5 artış istenmektedir.

Genelgede bahsi geçen mevzuata uymayan şirket ve tesislerin ürünlerinin kaçak ürün olarak değerlendirileceği de ayrıca belirtilmiştir.

Son dönemde ülkede şampuan, parfüm, kozmetik ürünlerinde nihai ürünlerin tümünün yasaklandığı haberleri basına yansımaktadır.

İhracatta Zorunlu Belgeler

1. **Görev yaptığımız ülkeye ihracatta ürün güvenliği ve kalite açısından zorunlu belgelendirme talep edilmekte midir?**

İran dış ticaret rejimi çerçevesinde ithalat için gerekli belgeler şunlardır: Proforma fatura, ticari fatura, paketleme listesi, yükleme belgesi, sigorta poliçesi, menşe belgesi.

Duruma göre başka belgeler de (denetim belgesi, navlun faturası, ilgili kamu kuruluşundan alınması gereken izin belgesi, yerel ticaret odasından alınan adil fiyat belgesi) gerekebilmektedir. Ticaret, Sanayi ve Madenler Bakanlığı'na sipariş kaydı yaptırıldığı sırada, kabul edilebilir malların ilgili standardı veya teknik özelliklerine ait tanıtma numarası başvuru formunda belirtilir. Bu ürünlerin standartlara veya teknik özelliklere uyumu ise onaylanmış bir kurum tarafından belgelendirilecektir.

Standartlar Kurumu, Sanayi, Madencilik ve Ticaret Bakanlığı'ndan ayrılarak bağımsız bir kuruluş haline gelmiş ve doğrudan Devlet Başkanı'na hesap veren bir yardımcı kuruluş olarak çalışmaya başlamıştır. Bu bağımsızlık, ithalat da dahil olmak üzere standartların daha yeknesak uygulanması sonucu için düşünülmüştür.

İran'da yabancı ürünler tedarik eden tüm kişi ve firmalar Kanun tarafından şu gereklilikleri yerine getirmekle yükümlü tutulmuştur:

- Ürünlerinin tedariki için Ticaret Bakanlığı nezdinde bir şube veya ajans tescili yaptırmak.
- Satış sonrası hizmeti vermek.
- Müşteriye, ürünle birlikte Farsça kullanma kılavuzu, garanti belgesi, uzun ömürlü ürünler için satış sonrası hizmet belgesi vermek.
- Ürünlerini, özellikle firmanın kayıt numarası, ürünün özellikleri, seri numarası ve hologramı olacak şekilde paketleyerek satmak.

Uygulamada ise standartlar konusunda keyfilik olduğu, yeni çıkan uygulamaların takibinde zorluklar yaşandığı, standart dışı sahte ürünlerin piyasada bulunabildiği ve bunlara karşı önlemlerin uygulanmasında sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir.

Not: Bu soruya cevap verildikten sonra detaylı bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilecektir.

Zorunlu belgelendirme talep edilen ürünler	Talep edilen belgenin mahiyeti (CE, helal sertifikası, diğer)	Söz konusu belgeleri veren/düzenleyen kurum/kuruluş	Kabul gören diğer ülkelere ait belgeler
İlaç, Tıbbi Cihaz ve Kozmetik Ürünleri	Avrupa ve ABD'de pazarında da yaygın bir şekilde satılıyor olması şartı vardır. İhracat yapmak ve markasını kaydettirmek isteyen firmalardan bu ülkelerdeki mağazalarının kira sözleşmesi, iletişim bilgileri gibi	AB ve NAFTA'daki ilgili kuruluşlar	

	destekleyici belgeler istenebilmektedir.		
--	--	--	--

- 2. Görev yaptığınız ülkeye ihracatta helal belgelendirmesi zorunlu mudur?**
- Hangi ürünler için aranmaktadır?**
 - Hangi kuruluşlardan alınan belgeler kabul edilmektedir?**
 - TSE veya diğer kuruluşlarımız tarafından düzenlenen helal belgeleri kabul edilmekte midir?**
 - Hangi helal standartlarına uygunluk şartı aranmaktadır?**

İran, bir İslam Cumhuriyeti olduğundan helal olduğu belgelendirilmeyen bir ürünün ülkeye yasal yollardan girişi mümkün değildir. Ülke nüfusunun tamamına yakını (%98,5) Müslüman olup, Müslüman olmayan azınlık için de helal olmayan gıda ithalatı yasal yollardan mümkün olmamaktadır. Bu nedenle ithalatın önemli bölümü bu konuda sorun yaşanmayan toplumun genelinin Müslüman olduğu diğer ülkelerden (Malezya, Endonezya, Türkiye, Pakistan vb) yapılmaktadır.

Beyaz ette zaman zaman yem fiyatlarındaki artış ve hastalıklar gibi nedenlerden dolayı üretimin düşmesi ile yaşanan fiyat artışlarının önüne geçmek için ithalat serbest bırakılmaktadır. Bu konuda yetkili kurumlar Tarım Seferberliği Bakanlığı, Sanayi, Maden ve Ticaret Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'na bağlı olan İran Veterinerlik Kurumu'dur.

Ticaret kartında bu ürünlerin ithalatını yapabileceği kayıtlı olan kişi ya da firmalar Tarım Seferberliği Bakanlığı'nın ihtiyaç duyurusuna göre Veterinerlik Kurumu'na VIP Sertifikasını (Veterinary Import Process) sunmak ve Sanayi, Maden ve Ticaret Bakanlığı'nda sipariş kaydı yapmak koşulu ile bu ithalatı gerçekleştirebilmektedir.

Kırmızı ette ise Tarım Seferberliği Bakanlığı'nın, İran'da kişi başı yıllık kırmızı et tüketimi olarak baz alınan 11 kg'nin 10 kg'sinin İran'da üretilmesi, 1 kg'sinin ithalatla karşılanması prensibi çerçevesinde ithalat yapılabilmektedir. Buna göre, yıllık yaklaşık 80 bin ton ithalat yapıldığı belirtilmektedir. Söz konusu ithalatın, bu konuda anlaşma yapılan ve İran Veterinerlik Kurumu'nun temsilciliği bulunan 6 ülkeden (Brezilya, Uruguay, Ermenistan, Avustralya, Moğolistan ve Kırgızistan) gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

Ülkede her yıl "Uluslararası Helal Protein Ürünleri ve Yan Sanayii Fuarı" yapılmaktadır.

İran İslam İşbirliği Teşkilatı (IIT) ve İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC) üyesidir.

Helal belgelendirmesi, söz konusu prosedüre tabi olabilecek tüm ürünler için zorunludur. Helal belgelendirmesinde düzenleme ve standartlar mevcut olup, söz konusu mevzuat İran Sağlık Bakanlığı'nın altındaki İran Gıda ve İlaç Kurumu'na bağlı olan "National Research Center Halal Republic of Iran (Halal Research Center)" tarafından yürütülmektedir (<http://halal.gov.ir>). Belgelendirme Halal Research Center tarafından yapılmaktadır.

Halal Research Center tarafından verilen sertifikaların yanısıra İslam Teşkilatı Araştırma ve Bilgilendirme Merkezi veya Dünya Helal Teşkilatı tarafından verilen sertifikalar da kabul edilmektedir.

Ayrıca, İran'da "International Commerce Development Organization-Halal World" (<http://www.halalworld.co>) ve "Halal World Institute" (<http://www.halalworldinstitute.org>) kuruluşlarının temsilcilikleri mevcuttur. Et ithalatında, İranlı uzmanların her sevkiyat öncesinde ithalatın yapılacağı ülkedeki tesise giderek denetim yapması ve onay vermesi söz konusudur.

İran'da helal alanında görevli kuruluş Sağlık Bakanlığı'nın altındaki İran Gıda ve İlaç Kurumu'na bağlı olan Halal Research Center olduğundan konu bu çatı altında ele alınmaktadır. Ancak, ithalat sürecinde Tarım Seferberliği Bakanlığı ve Sanayi, Maden ve Ticaret Bakanlığı da süreç içindedir. Konu İran'da üretim yapmak üzere alınacak izin ve belgeler olduğunda ise ilgili kurumlar Sağlık Bakanlığı ile Tarım Seferberliği Bakanlığıdır.

İran'a yaptığımız ihracatta zaten helal belgelendirmesi koşulunu karşılamamız gerekmektedir. TSE ile İran Standart Teşkilatı arasında genel nitelikli bir anlaşma olup, karşılıklı tanıma konusunda görüşmelerin devam ettiği, henüz bir gelişme kaydedilmediği öğrenilmiştir.

Firmalarımızın helal belgelendirme konusunda yaşadığı sistematik bir sıkıntı bulunmamaktadır.

Ürün Güvenliği Denetimleri

1. Görev yaptığınız ülkede hangi ürün/ürün grupları için hangi tür ürün güvenliği denetimi yapılmaktadır? Sorumlu kurum ve kuruluşlar hangileridir?
 - a) Sevk Öncesi İnceleme sistemi

• Üretim Sırasındaki Denetimler

Kaliteyi iyileştirmek ve üretim kalitesinin dünya standartlarına uygun olarak doğru yöntemlerle yapıldığını gözlemlemeğin yanısıra, olası kalite kusurlarını ve verimsizliklerini dikkate almak için yerinde inceleme yapılır.

• Sevkiyat Öncesi Denetim Sertifikası (Pre-Shipment Inspection Certificate-PSI)

Sadece bu belge sayesinde alıcı teslim alacak olan malların sevkiyat öncesi Satış sözleşmesinde yer aldığı hacim, miktar, kalite, özellikler ve diğer hususlar açısından kontrol edilebilir. Söz konusu kontrol genellikle göndermeye hazır paketlerden ve ürünlerden yapılır.

Bu denetimler, malların sipariş, sözleşme ve standart gerekliliklere uygunluğunu teyit etmek için aşağıdaki hususların birini veya birkaçını içerir:

- b) Malların nicel veya nitel kontrolü
- c) Ambalaj durumunun kontrol edilmesi
- d) Konteynerlerin ve diğer taşıma araçlarının kontrolü
- e) Malların yüklenmesini veya boşaltılmasını gözlemlemek
- f) Örnekleme
- g) Laboratuvar analizi veya ilgili testler
- h) İthalat denetimi.

SGS, BIVAC, ITS gibi uluslararası ticaret alanında denetim ve sevk öncesi işlem yapabilen firmaların verdiği hizmetler İran gümrüklerinde de kabul görmektedir.

İran gümrüklerinden malların çekilmesinde zorunlu standartlara tabi ürünler ve tabi olmayan ürünler şeklinde bir ayırım bulunmaktadır. Yapılacak denetimler menşe denetimi amacıyla yükün çıktığı yerde yapılabileceği gibi, malın İran'daki varış noktasında da yapılabilir. Bu denetimleri yapabilecek yetkili şirketlerin güncel listesi [bağlantıda](#) bulunan pdf belgesinin 7-27 sayfaları arasında yer almaktadır.

Öte yandan, İran'da hangi ürün gruplarına zorunlu standart uygulanıp uygulanmadığı, hangi ürün gruplarında teknik servis açma zorunluluğu bulunması, ürün kullanım kılavuzu gerektirip gerektirmediği hususları detaylı bir şekilde [bağlantıdaki belgede](#) yer almaktadır. Farsça olan belgenin incelenmesinden kabaca, motor yağları, asansörler, sağlık, gıda, deterjan, hijyen, eldiven, tekstil, halı, demir-çelik ürünleri gibi birçok ürün grubunda uygulanacak standartlar ve denetimlere ilişkin kapsamlı bilgilendirme bulunmaktadır. Konuya ilişkin firmalarımızca ilk aşamada İran'daki yetkili denetim ve gözetim firmaları ile temasa geçmesinin uygun olabileceği, etkili bir bilgilendirme yapılmaması durumunda Müşavirliğimizle temasa geçilerek ürün bazında inceleme yapıp bilgi alınabilmesi mümkündür.

Müşavirlik Görüş ve Önerileri

1. Görev yaptığımız ülkenin uygulamaları Türk ihracatçıları açısından teknik engel yaratmakta mıdır?
2. Uygulamalar teknik engel yaratmasa bile başka ülke ihracatçılarına daha avantajlı durum sağlamakta mıdır?
3. İlgili kurum ve kuruluşlarla teknik işbirliği sağlanmasına yönelik neler yapılabilir?
4. Diğer görüş ve öneriler

İran'a ihracat yapan firmalarımızın gıda, kozmetik, ilaç ve tıbbi cihaz ihracatında İran Sağlık Bakanlığı'ndan ruhsat alması uygulaması İran pazarına girişte önemli bir engel olmakta, Sağlık Bakanlığı ruhsat başvurularını almakta ama olumlu ya da olumsuz sonuçlandırmamaktadır. Bu durum, İran'a ihracat yapmayı ilaç ve tıbbi cihaz sektörlerimiz için kısıtlamaktadır. İran'ın içinden geçtiği yaptırımlar döneminde ticaret imkanlarının büyük ölçüde azalmasının bu sorunun çözümü konusunda Türkiye'ye yeni girişimler başlatması için fırsat sunmaktadır. Sorunun ticaret diplomasisi kanalıyla çözülmesi, iki ülke arasındaki belirtilen sektörlerdeki ilişkilerin kapsamlı bir ivme kazanmasını beraberinde getirecektir. Özellikle İran'ın geçmiş yaptırımlar döneminde Hindistan ile yaptığı barter benzeri bir modelin ülkemiz ile de uygulanabilmesinin sağlanmasının İran'a olan ticaret açığımızın azalmasına katkı yapacağı değerlendirilmektedir. Bu noktada, İran Sağlık Bakanlığı yetkilileri tarafından İran'ın ülkemize sattığı doğalgazın gelirinin ilaç ve tıbbi cihaz ithalatına tahsis edileceği basına yansımıştır. Müşavirliğimizce Sağlık Bakanlığı yetkilileri ile yapılan görüşmelerde de bu husus teyit edilmiştir. Sorunun çözülmesi, iki ülke arasındaki belirtilen sektörlerdeki ilişkilerin kapsamlı bir ivme kazanmasını beraberinde getirecektir.

Sağlık Bakanlığı yetkilileri tarafından ayrıca, nihai ürün için sınırlandırmaların bulunduğu, İran hükümetinin bu sınırlandırmalardaki amacının İranlı firmalarla ülke içinde ortak yatırımlar yapılmasını temin etmek olduğu, ortak üretimlerde çok farklı destekler verildiği, özellikle marka sahibi ürünlere yönelik İran hükümetinin desteğinin arttığı belirtilmiştir.

Bu çerçevede, iki ülkenin ilgili kurumlarının yer aldığı bir anlaşma imzalanarak ilerlenmesinin uygun olacağı, İran Sağlık Bakanlığı'ndan temin edilecek anlaşma taslağının ülkemizdeki ilgili kurumlar tarafından incelenmesi ve gerekli hazırlıkların yapılmasının ardından imzalanması, iki ülkenin laboratuvarlar, standartlar ve GMP uygulamalarında karşılıklı tanımları gerçekleştirmesi, iki ülke firmalarının karşılaştığı sorunların dönemsel toplantılarla ele alınması ve anlaşmanın imzalanmasının ardından karşılıklı olarak heyet programları yapılarak ilerlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.